

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 30 ΜΑΪΟΥ 2016
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΧΗΜΕΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ (ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

Θέμα Α

A1. → γ, A2. → δ, A3. → γ, A4. → α,

A5. α → Σωστό, β → Λάθος, γ → Λάθος, δ → Λάθος, ε → Σωστό

ΘΕΜΑ Β

B1. α. $2\text{NH}_3 + 3\text{CuO} \rightarrow \text{N}_2 + 3\text{Cu} + 3\text{H}_2\text{O}$

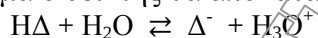
β. $5\text{CH}_3\underset{\text{OH}}{\text{CH}}-\text{CH}_3 + 2\text{KMnO}_4 + 3\text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow 5\text{CH}_3\overset{\text{O}}{\underset{\text{O}}{\text{C}}}-\text{CH}_3 + \text{K}_2\text{SO}_4 + 2\text{MnSO}_4 + 8\text{H}_2\text{O}$

B2. $\text{N}_{2(\text{g})} + 3\text{H}_{2(\text{g})} \rightleftharpoons 2\text{NH}_{3(\text{g})} \quad \Delta H < 0$

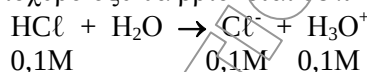
α. Με την αύξηση της θερμοκρασίας θα ευνοηθεί η ενδοθερμη αντίδραση. Το σύστημα θα μετατοπιστεί προς την κατεύθυνση που απορροφάται θερμότητα δηλ. προς τα αριστερά. Η ποσότητα της NH_3 θα ελαττωθεί όπως και η K_C αφού εξαρτάται μόνο από τη θερμοκρασία.

β. Με την αύξηση του όγκου θα έχουμε μείωση της πίεσης. Σύμφωνα με την αρχή Le Chatelier το σύστημα θα μετατοπιστεί προς την κατεύθυνση που αναιρεί τη μεταβολή. Δηλ. θα πάει προς τα αριστερά ώστε να παραχθούν περισσότερα μόρια και να αυξηθεί η πίεση. Συνεπώς θα ελαττωθεί η ποσότητα της NH_3 , ενώ η σταθερά K_C θα παραμείνει σταθερή αφού εξαρτάται μόνο από τη θερμοκρασία.

B3. Στο διάλυμα ο δείκτης θα αποκαταστήσει την ισορροπία ιοντισμού του.

α. Το HCl σαν ισχυρό οξύ θα βρίσκεται σε πλήρη ιοντισμό:

$$\text{pH} = -\log[\text{H}_3\text{O}^+] = -\log 0,1 \Rightarrow \text{pH} = 1$$

Η όξινη μορφή επικρατεί για $\text{pH} < \text{pK}_a - 1 \Rightarrow \text{pH} < 5 - 1 \Rightarrow \text{pH} < 4$

Και η βασική μορφή επικρατεί για $\text{pH} > \text{pK}_a + 1 \Rightarrow \text{pH} > 5 + 1 \Rightarrow \text{pH} > 6$

Αφού το pH του δ/τος είναι $\text{pH} = 1$, επικρατεί η όξινη μορφή του δείκτη και το χρώμα του δ/τος θα είναι **κόκκινο**

α. Προσθέτοντας σταδιακά δλμ. NaOH γίνεται εξουδετέρωση: $\text{NaOH} + \text{HCl} \rightarrow \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O}$
Το pH του διαλύματος θα αυξάνεται και μέχρι την τιμή $\text{pH} = 4$ το χρώμα του δ/τος θα είναι κόκκινο. Στη συνέχεια, με την προσθήκη NaOH και καθώς το pH θα αυξάνεται, το χρώμα του

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Στο διάλυμα Y1 έχουμε:

	NH ₃	+	H ₂ O	⇌	NH ₄ ⁺	+	OH ⁻
Αρχ. (M)	0,1				–		–
αντ/σχημ. (M)	x				x		x
Τελικά (M)	0,1-x≈0,1				x		x

$$\text{pH} = -\log[\text{H}_3\text{O}^+] \Rightarrow 11 = -\log[\text{H}_3\text{O}^+] \Rightarrow [\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-11} \text{ M}$$

$$K_w = [\text{H}_3\text{O}^+] \cdot [\text{OH}^-] \Rightarrow [\text{OH}^-] = \frac{K_w}{[\text{H}_3\text{O}^+]} = \frac{10^{-14}}{10^{-11}} \Rightarrow [\text{OH}^-] = x = 10^{-3} \text{ M}$$

$$\alpha. \alpha_{\text{NH}_3} = \frac{x}{0,1} = \frac{10^{-3}}{0,1} \Rightarrow \alpha_{\text{NH}_3} = 10^{-2}$$

$$\beta. K_{b(\text{NH}_3)} = \frac{[\text{NH}_4^+] \cdot [\text{OH}^-]}{[\text{NH}_3]} = \frac{x^2}{0,1} = \frac{10^{-6}}{0,1} \Rightarrow K_{b(\text{NH}_3)} = 10^{-5}$$

Στο διάλυμα Y2 έχουμε:

	CH ₃ NH ₂	+	H ₂ O	⇌	CH ₃ NH ₃ ⁺	+	OH ⁻
Αρχ. (M)	1				–		–
αντ/σχημ. (M)	y				y		y
Τελικά (M)	1-y≈1				y		y

$$\alpha_{\text{CH}_3\text{NH}_2} = \frac{2}{100} \Rightarrow y = 2 \cdot 10^{-2}$$

$$K_{b(\text{CH}_3\text{NH}_2)} = \frac{[\text{CH}_3\text{NH}_3^+] \cdot [\text{OH}^-]}{[\text{CH}_3\text{NH}_2]} = \frac{y^2}{1} = \frac{(2 \cdot 10^{-2})^2}{1} \Rightarrow K_{b(\text{CH}_3\text{NH}_2)} = 4 \cdot 10^{-4}$$

γ. Ισχυρότερη είναι η βάση με μεγαλύτερη τιμή σταθεράς ιοντισμού.

$$\text{Είναι: } K_{b(\text{CH}_3\text{NH}_2)} > K_{b(\text{NH}_3)}$$

Άρα η **CH₃NH₂ είναι ισχυρότερη βάση από την NH₃**

Δ2. Θα υπολογίσουμε τον αριθμό mol NH₃ στο Y1 και HCl στο διάλυσμά του.

$$C_{\text{NH}_3} = \frac{n_{\text{NH}_3}}{V_1} \Rightarrow n_{\text{NH}_3} = C_{\text{NH}_3} \cdot V_1 = 0,1 \cdot 0,2 = 0,02 \text{ mol}$$

$$C_{\text{HCl}} = \frac{n_{\text{HCl}}}{V} \Rightarrow n_{\text{HCl}} = C_{\text{HCl}} \cdot V = 0,05 \cdot 0,2 = 0,01 \text{ mol}$$

Η NH₃ και το HCl θα αντιδράσουν

	NH ₃	+	HCl	→	NH ₄ ⁺ Cl
Αρχ. (mol)	0,02	0,01			–
αντ/σχημ. (mol)	0,01	0,01			0,01
Τελικά (mol)	0,01	–			0,01

Στο διάλυμα Y3 θα έχουμε:

$$C_{\text{NH}_3} = \frac{n_{\text{NH}_3}}{V_3} = \frac{0,01}{1} \Rightarrow C_{\text{NH}_3} = 0,01 \text{ M} \quad \text{και} \quad C_{\text{NH}_4\text{Cl}} = \frac{n_{\text{NH}_4\text{Cl}}}{V_3} = \frac{0,01}{1} \Rightarrow C_{\text{NH}_4\text{Cl}} = 0,01 \text{ M}$$

Το διάλυμα Υ3 περιέχει το συζυγές ζεύγος $\text{NH}_3 - \text{NH}_4^+$. Είναι ρυθμιστικό διάλυμα και για το pH του θα ισχύει: $\text{pH} = \text{pKa} + \log \frac{C_{\beta\alpha\sigma}}{C_{\alpha\beta}} = -\log \frac{K_w}{K_b} + \log \frac{0,01}{0,01} = -\log \frac{10^{-14}}{10^{-5}} \Rightarrow \text{pH} = 9$

Δ3. Θα υπολογίσουμε τον αριθμό mol CH_3NH_2 στα 10 mL Υ2 και του HCl στο διάλυσμά του.

$$C_{\text{CH}_3\text{NH}_2} = \frac{n_{\text{CH}_3\text{NH}_2}}{V_2} \Rightarrow n_{\text{CH}_3\text{NH}_2} = C_{\text{CH}_3\text{NH}_2} \cdot V_2 = 1 \cdot 0,01 = 0,01 \text{ mol}$$

$$C_{\text{HCl}} = \frac{n_{\text{HCl}}}{V} \Rightarrow n_{\text{HCl}} = C_{\text{HCl}} \cdot V = 0,05 \cdot 0,2 = 0,01 \text{ mol}$$

Η CH_3NH_2 και το HCl θα αντιδράσουν

	$\text{CH}_3\text{NH}_2 + \text{HCl} \rightarrow \text{CH}_3\text{NH}_3\text{Cl}$		
Αρχ. (mol)	0,01	0,01	—
αντ/σχημ. (mol)	0,01	0,01	0,01
Τελικά (mol)	—	—	0,01

Στο διάλυμα Υ4 θα έχουμε το άλας $\text{CH}_3\text{NH}_3\text{Cl}$, $C_{\alpha\lambda} = \frac{0,01}{0,25} \Rightarrow C_{\alpha\lambda} = 0,04 \text{ M}$

Το άλας διαίεται πλήρως:

$\text{CH}_3\text{NH}_3\text{Cl}$	$\rightarrow$	CH_3NH_3^+	+	Cl^-
0,04 M		0,04 M		0,04 M

Το ιόν CH_3NH_3^+ αντιδρά με το H_2O (υδρόλυση)

	CH_3NH_3^+	+	H_2O	$\rightleftharpoons$	CH_3NH_2	+	H_3O^+
Αρχ. (M)	0,04				—		—
αντ/σχημ. (M)	ω				ω		ω
Τελικά (M)	0,04 - ω ≈ 0,04				ω		ω

$$K_{\alpha(\text{CH}_3\text{NH}_3^+)} = \frac{K_w}{K_{\beta(\text{CH}_3\text{NH}_2)}} = \frac{10^{-14}}{4 \cdot 10^{-4}} \Rightarrow K_{\alpha(\text{CH}_3\text{NH}_3^+)} = 2,5 \cdot 10^{-11}$$

$$K_{\alpha(\text{CH}_3\text{NH}_3^+)} = \frac{[\text{CH}_3\text{NH}_2] \cdot [\text{H}_3\text{O}^+]}{[\text{CH}_3\text{NH}_3^+]} = \frac{\omega^2}{4 \cdot 10^{-2}} \Rightarrow \omega^2 = 2,5 \cdot 10^{-11} \cdot 4 \cdot 10^{-2} \Rightarrow \omega = 10^{-6}$$

Άρα $[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-6} \text{ M}$

Οπότε $\text{pH} = -\log[\text{H}_3\text{O}^+] = -\log 10^{-6} \Rightarrow \text{pH} = 6$

Δ4. Θα υπολογίσουμε τον αριθμό mol της NH_3 στα 100 mL Υ1 και του HCOOH στα 100 mL του διαλύματός του.

$$C_{\text{NH}_3} = \frac{n_{\text{NH}_3}}{V} \Rightarrow n_{\text{NH}_3} = C_{\text{NH}_3} \cdot V = 0,1 \cdot 0,1 = 0,01 \text{ mol}$$

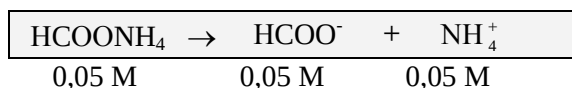
$$C_{\text{HCOOH}} = \frac{n_{\text{HCOOH}}}{V} \Rightarrow n_{\text{HCOOH}} = C_{\text{HCOOH}} \cdot V = 0,1 \cdot 0,1 = 0,01 \text{ mol}$$

Η NH_3 και το HCOOH θα αντιδράσουν

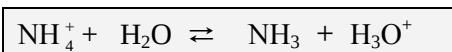
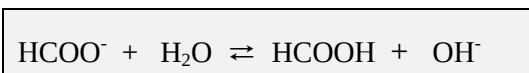
	$\text{NH}_3 + \text{HCOOH} \rightarrow \text{HCOONH}_4$		
Αρχ. (mol)	0,01	0,01	–
αντ/σχημ. (mol)	0,01	0,01	0,01
Τελικά (mol)	–	–	0,01

Στο διάλυμα Υ5 θα έχουμε το άλας HCOONH_4 : $C_{\omega} = \frac{0,01}{0,2} \Rightarrow C_{\omega} = 0,05 \text{ M}$

Το άλας διίσταται πλήρως:

Τα ιόντα αντιδρούν με το H_2O .

$$K_{b(\text{HCOO}^-)} = \frac{K_w}{K_{a(\text{HCOOH})}} = \frac{10^{-14}}{10^{-4}} \Rightarrow K_{b(\text{HCOO}^-)} = 10^{-10}$$

$$K_{a(\text{NH}_4^+)} = \frac{K_w}{K_{b(\text{NH}_3)}} = \frac{10^{-14}}{10^{-5}} \Rightarrow K_{a(\text{NH}_4^+)} = 10^{-9}$$

Το οξύ NH_4^+ και η βάση HCOO^- έχουν αρχικά ίσες συγκεντρώσεις, αλλά το οξύ έχει μεγαλύτερη σταθερά ιοντισμού από τη βάση. Συνεπώς ο ιοντισμός του οξέος θα είναι μεγαλύτερος και συνεπώς θα παραχθούν περισσότερα mol H_3O^+ από τον αριθμό mol OH^- που θα παραχθούν από τον ιοντισμό της βάσης. Συνεπώς το διάλυμα θα είναι **όξινο**.

Επιμέλεια απαντήσεων:

Λογιώτης Σταύρος

Οικονόμου Θανάσης

Φυσικοί

Φροντιστήριο Μ.Ε «ΕΠΙΛΟΓΗ» - Καλαμάτα

<http://www.epil.gr>